

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ» Τομέας Νέων Ελληνικών

ΤΑΞΗ: Β' & Γ' Λυκείου

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ: Περιληπτική Απόδοση Κειμένων

ΧΡΟΝΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: 4 Διδακτικές Ώρες

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Γιάννης Ι. Πασσάς, MEd

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Η διδακτική πρόταση εστιάζει στην περιληπτική απόδοση κειμένων με την αξιοποίηση του διαδικαστικού μοντέλου και των στρατηγικών ανάγνωσης Think A-Loud (σκέφτομαι μεγαλόφωνα) και Stop & Wonder (σταματώ και στοχάζομαι).

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Επιδιώκεται ο μαθητής να ασκεί την κριτική και αφαιρετική του ικανότητα, ώστε να εντοπίζει τις βασικές πληροφορίες ενός κειμένου και να τις μετασχηματίζει, συντάσσοντας μία πληροφοριακή περίληψη.

ΚΕΙΜΕΝΑ

Σκαλκέας, Γ.Δ. (2004, 18 Ιανουαρίου). Οι στόχοι της επιστήμης στον καινούριο αιώνα. *Το Βήμα*. Ανακτήθηκε στις 11-05-2018 από <http://www.tovima.gr/science/article/?aid=156525>

Παπανούτσος, Ε.Π. (2008). *Πρακτική φιλοσοφία* (σσ. 111-121). Αθήνα: Νόηση.

ΚΕΙΜΕΝΟ 1¹**[Επιστήμη & Επιστήμονες]**

Η επιστήμη, ως αέναος αγώνας του ανθρώπου για την κατάκτηση της γνώσης, με την οξυδερκή παρατήρηση, τη διαίσθηση και την έρευνα, ανοίγει συνεχώς νέους ορίζοντες και φωτίζει τον νου. Επιστήμη, βέβαια, και τεχνολογία δεν ταυτίζονται, διότι η επιστήμη παραμένει προσηλωμένη στην όλο και πιο βαθιά κατάκτηση της γνώσης, ενώ η τεχνολογία έχει ως επιδίωξη την αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης για την υπηρετήση των τρεχουσών, πρακτικών αναγκών του ανθρώπου. Πολύ χαρακτηριστικά, ο Αϊνστάιν (1879-1955) είχε τονίσει ότι η επιστήμη μπορεί να προσφέρει τα μέσα για την ανάπτυξη σκοπών, τους οποίους έχουν οραματιστεί προσωπικότητες που διαθέτουν υψηλά ηθικά ιδανικά.

Εάν βέβαια ο Αϊνστάιν είχε ζήσει ολόκληρο τον εικοστό αιώνα, με επαναστάσεις, παγκόσμιους θερμούς και ψυχρούς πολέμους, αλλά και δοξασμένο από τη ραγδαία ανάπτυξη των θετικών επιστημών και της τεχνολογίας, ίσως προβληματιζόταν περισσότερο. Η προώθηση των φυσικών επιστημών και η έκρηξη της τεχνολογίας, η οποία έχει προσλάβει φρενήρεις ρυθμούς στην εποχή μας, εγείρουν απορίες και συγκλονιστικά ερωτήματα. Η επιστήμη αναπτύσσεται συνήθως σε σχέση με τις πρακτικές ανάγκες των ανθρώπων, ακολουθεί όμως βασικά την εξέλιξη μιας κοινωνίας και αντικατοπτρίζει το συγκεκριμένο πνευματικό και ηθικό της επίπεδο. Όμως η τεχνολογία, που βελτίωσε σημαντικά τις συνθήκες της ζωής μας, βοήθησε ή εμπόδισε τον άνθρωπο να γίνει περισσότερο άνθρωπος;

Τα ευγενή ιδεώδη του ανθρωπισμού διασυρτήκαν και υπονομεύθηκαν στις μέρες μας. Η σύγχυση πραγματικών και πλασματικών αναγκών, η πνιγηρή εντατικοποίηση του ρυθμού της ζωής στις μεγαλουπόλεις, η εσωτερική μοναξιά, το άγχος και η αγωνία αλλοτριώνουν βαθύτατα και παρεμποδίζουν την πνευματική ολοκλήρωση των ανθρώπων.

Μέσα στο κλίμα αυτό ζει, μεγαλώνει και εργάζεται ο σύγχρονος επιστήμονας. Ο επιστήμονας βαρύνεται με πολύμορφη ευθύνη για τη γνώση που κατά κάποιον τρόπο παράγει και οφείλει να προβλέπει οποιοδήποτε πιθανό κίνδυνο που θα μπορούσε να προέλθει από τη χρήση της -ή την κατάχρησή της- στο μέλλον για τον άνθρωπο και για την οικουμένη. Πρέπει να αποφασίζει με άγρυπνη συνείδηση και υπευθυνότητα εάν τα αποτελέσματα των ερευνών του πρέπει τελικά να εφαρμοσθούν. Κάθε επιστημονικό επίτευγμα

¹ Το κείμενο διασκευάστηκε από την Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων (ΚΕΕ) και δόθηκε στους υποψηφίους των Ημερησίων και Εσπερινών Λυκείων στις Πανελλαδικές Εξετάσεις του 2017.

πρέπει να εξετάζεται όχι μόνο ως γνωστική ή υλική κατάκτηση, αλλά και για το αν θα αποβεί ευεργετικό ή επιζήμιο, ή και καταστρεπτικό, για την ύπαρξη του ανθρώπου. Τον έλεγχο αυτό κανένας άλλος δεν μπορεί ή δεν επιτρέπεται να επιβάλλει στη συνειδητή ελευθερία του επιστήμονα παρά μόνον η συναίσθηση της ανθρώπινης και γενικά της κοινωνικής του ευθύνης.

Δυστυχώς, όμως, οι αποφάσεις για τη χρησιμοποίηση από τη σύγχρονη τεχνολογία επιστημονικών γνώσεων και ανακαλύψεων δεν ανήκουν πάντοτε στην απόφαση ή στη σύμφωνη γνώμη εκείνων που τις ανακάλυψαν, ούτε οι πολλαπλές συνέπειες από τη χρήση τους έχουν όσο και όπως θα άρμοζε υπολογισθεί. Για τούτο, συχνά οι στόχοι μιας ερευνητικής πορείας διασπείρονται. Πολλοί διάσημοι ερευνητές δεν μπόρεσαν να προβλέψουν τις πρακτικές εφαρμογές των ανακαλύψεών τους.

Για να παραμείνουν όμως οι στόχοι της επιστήμης ανθρωποκεντρικοί, κρίνεται απολύτως αναγκαίος ο επανακαθορισμός τους από «προσωπικότητες με υψηλά ηθικά ιδανικά», κατά τον Αϊνστάιν, δηλαδή από έντιμους, συνεπείς και ανιδιοτελείς, διορατικούς, ειλικρινείς και αντικειμενικούς ανθρώπους - επιστήμονες.

Γρηγόρης Σκαλκέας, Διασκευή από ομιλία στην Ακαδημία Αθηνών.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2²**Η φιλία**

Η φιλία, δώρο ακριβό και ευτύχημα σπάνιο, έχει πανάρχαιους τίτλους ευγένειας. Την εχάρηκαν άνθρωποι εκλεκτοί, σε όλα τα γεωγραφικά και τα ιστορικά πλάτη της οικουμένης, και την εγκωμίασαν ποιητές, σοφοί, πολιτικοί με τον τρόπο του ο καθένας, αλλά όλοι με την ίδια συγκίνηση. Άλλωστε, εκτός από την καταγωγή της λέξης (που είναι κατευθείαν παράγωγο του κύριου για την «αγάπη» ρήματος: φιλείν), και μόνο το γεγονός ότι, για να τονίσουμε την εκτίμηση και την εμπιστοσύνη μας προς τα πιο οικεία μας πρόσωπα, δηλώνουμε ότι τους θεωρούμε «φίλους», μαρτυρεί πόσο ψηλά η κοινή συνείδηση τοποθετεί τη φιλία.

Τι είναι η φιλία; «Εύνοια», φυσικά, όπως λέγει ο Αριστοτέλης· να έχεις, δηλαδή, καλές διαθέσεις απέναντι σ' έναν άνθρωπο, να αισθάνεσαι στοργή γι' αυτόν, να επιζητείς την συντροφιά του και να θέλεις την ευτυχία του· να είσαι εύνους προς κάποιον και αυτός εύνους προς εσένα· να υπάρχει ανταπόκριση, αμοιβαιότητα στα αισθήματά σας, να τον αγαπάς και να τον τιμάς κι εκείνος, επίσης, να σε αγαπά και να σε τιμά. Γι' αυτό, όσο τρυφερές κι αν είναι οι σχέσεις μας με τα άψυχα, δεν λέγονται φιλία. Όταν αγαπούμε ένα άψυχο πράγμα, αυτό που αισθανόμαστε δεν είναι φιλία.

Μπορούμε να διακρίνουμε τρία είδη φιλικών σχέσεων, κατά τον Αριστοτέλη: «διά το χρήσιμον», «δι' ηδονήν», «διά το αγαθόν». Στην πρώτη περίπτωση, συνδεόμαστε μ' έναν άνθρωπο, επειδή ο ένας μας είναι στον άλλο χρήσιμος (για τις υποθέσεις, τις ανάγκες, τη σταδιοδρομία, τις πολιτικές φιλοδοξίες μας κτλ.). Στη δεύτερη, διατηρούμε στενές σχέσεις μαζί του, επειδή μας προξενεί ευχαρίστηση (είναι διασκεδαστικός, έξυπνος συνομιλητής, επιδέξιος συμπαίκτης κτλ.). Και στις δύο περιπτώσεις, «αγαπούμε» τον άλλο κι εκείνος μας «αγαπά» όχι για την ανθρώπινη ποιότητά μας, επειδή, δηλαδή, είμαι εγώ αυτός που είμαι και είναι εκείνος αυτός που είναι (κατά το σώμα και την ψυχή, το ήθος, το πνεύμα), αλλά επειδή κάτι άλλο περιμένουμε απ' αυτόν και αυτός από εμάς, ένα κέρδος (υλικό ή ηθικό) ή μιαν απόλαυση (την τέρψη της ευχάριστης συναναστροφής).

Του τρίτου είδους ο φιλικός δεσμός είναι η τέλεια, η ουσιαστική και ακατάλυτη φιλία. Τον κάνω συντροφιά, τον τιμώ, τον αγαπώ, με κάνει συντροφιά, με τιμά, με αγαπά, όχι επειδή περιμένω απ' αυτόν ή εκείνος περιμένει από μένα ωφέλεια (με όλο που βέβαια και

² Το κείμενο διασκευάστηκε από την ΚΕΕ και δόθηκε στους υποψηφίους των Ημερήσιων και Εσπερινών Λυκείων στις Πανελλαδικές Εξετάσεις του 2016.

μπορώ και θα τον ωφελήσω, όπως και εκείνος επίσης, και μπορεί και θα με ωφελήσει), ούτε επειδή μου είναι ευχάριστος και του είμαι ευχάριστος (με όλο που πραγματικά αισθανόμαστε ευχαρίστηση ο ένας κοντά στον άλλο), αλλά επειδή, όντας ο καθένας μας αυτό που είναι, μοιάζουμε ο ένας στον άλλο -η ομοιότητά μας βρίσκεται στην ανθρώπινη αξία μας, στο υψηλό ποιόν της ανθρωπιάς μας. Η τέλεια, λοιπόν, φιλία είναι συνάντηση και δεσμός δύο προσώπων απάνω στον ίδιο ηθικό άξονα, στην ίδια αξιολογική κλίμακα. Θεμέλιο και εγγύηση της αγάπης τους είναι η «αρετή», και επειδή η αρετή είναι «κτήμα ες αεί» του ανθρώπου, ούτε αλλοτριώνεται, ούτε φθείρεται· οι φιλίες που δημιουργούνται απάνω σ' αυτή τη βάση είναι σταθερές και μόνιμες, αδιάλυτες.

Φίλος είναι ο παραστάτης και σύμμαχός μας στον τραχύ αγώνα να υπάρξουμε, να σηκώσουμε το βάρος της ανθρωποσύνης μας, χωρίς να συντριβούμε ή να ευτελιστούμε. Όταν σε μια βαρυσήμαντη καμπή του βίου μελετούμε ή επιχειρούμε κάτι πολύ σοβαρό και επικίνδυνο, έχουμε ανάγκη από ένα καλόγνωμο σύμβουλο και αυστηρό κριτή, για να συζητήσουμε μαζί του ελευθέρα και χωρίς περιστροφές το πρόβλημά μας. Ποιος μπορεί να είναι αυτός ο σύμβουλος και κριτής; Μπορεί το πρόσωπο τούτο να είναι άλλος εκτός από τον φίλο;

Ε.Π. Παπανούτσος, Πρακτική Φιλοσοφία, σσ. 111-121, Εκδόσεις Νόηση, Αθήνα, 2008
(διασκευή).

1η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

(ο εκπαιδευτικός διαβάζει, οι μαθητές βοηθούν)

ΠΡΟΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

(Προαναγνωστική Φάση)

Ο εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές το 1ο Φύλλο Εργασίας (βλ. Παράρτημα). Τους ζητά να παρατηρήσουν το «Κείμενο 1» για ένα περίπου λεπτό, αντλώντας πληροφορίες (π.χ. τίτλος, συγγραφέας, κειμενικό είδος) που θα τους επιτρέψουν να κάνουν υποθέσεις σχετικά με το περιεχόμενο, την έκφραση και τη δομή του.

ΣΗΜΕΙΑ ΕΣΤΙΑΣΗΣ

- Τίτλος κειμένου → υποθέσεις για το νοηματικό κέντρο
- Κειμενικό είδος → υποθέσεις για το ύφος

ΠΡΟΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

(Αναγνωστική Φάση)

Ο εκπαιδευτικός διαβάζει και εξηγεί στους μαθητές τη στρατηγική «Stop & Wonder» (βλ. Παράρτημα). Στη συνέχεια τους παρουσιάζει τη διαδικασία (Think A-Loud) που θα ακολουθήσει: ο ίδιος θα διαβάσει το κείμενο (υπογραμμίζοντας λέξεις / φράσεις - κλειδιά και κυκλώνοντας διαρθρωτικές λέξεις) και θα σκέφτεται μεγαλόφωνα κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης, για να επιδείξει τον τρόπο με τον οποίο ένας επαρκής αναγνώστης διαβάζει κριτικά ένα κείμενο. Στη διαδικασία αυτή θα ζητήσει και τη βοήθεια των μαθητών του.

ΣΗΜΕΙΑ ΕΣΤΙΑΣΗΣ

§1

- Ποιος είναι ο στόχος της παραγράφου; (σύγκριση των στόχων επιστήμης και τεχνολογίας)
- Ποιες είναι οι βασικές ιδέες της παραγράφου; (στόχοι επιστήμης - στόχοι τεχνολογίας)

- Ποια είναι η σχέση των στόχων τους; (δεν ταυτίζονται: η επιστήμη θέτει σκοπούς, η τεχνολογία τους υλοποιεί)
- Ποιος είναι ο ρόλος των λόγων Αϊνστάιν στην παράγραφο; (τεκμηρίωση άποψης)
- Θα χρησιμοποιηθούν τα λόγια του στην περίληψη; (το ερώτημα φαίνεται να έχει αρνητική απάντηση, αλλά πρέπει να εξεταστεί εκ νέου στη συνέχεια)
- Επιβεβαιώνεται η υπόθεση της προαναγνωστικής φάσης για τον τίτλο του κειμένου; (εν μέρει: αναφέρεται στην επιστήμη, όχι στον επιστήμονα προς το παρόν -αναμένεται στη συνέχεια- αλλά παρουσιάζεται και η τεχνολογία: γιατί;)

§2

- Ποιος είναι ο σκοπός της §2; (παρουσίαση της σχέσης επιστήμης και τεχνολογίας στο 2ο μισό του 20ού αιώνα)
- Ποιες είναι οι βασικές ιδέες της παραγράφου; (η επιστήμη παρεξέκλινε από τον σκοπό της και ταυτίστηκε με τους στόχους της τεχνολογίας)
- Ποιος είναι ο ρόλος του ρητορικού ερωτήματος; (προβληματισμός για το αποτέλεσμα της παρέκκλισης του ρόλου της επιστήμης στην τεχνολογία)
- Τι υποθέτει κανείς από το ρητορικό ερώτημα; (απάντηση στη συνέχεια, μάλλον αρνητική)

§3

- Επιβεβαιώθηκε η υπόθεση της §2; (ναι, προκλήθηκε αλλοτρίωση του ανθρώπου)
- Ποιος είναι ο σκοπός της παραγράφου; (παρουσίαση της αρνητικής πλέον επίδρασης της τεχνολογίας στη ζωή των ανθρώπων)
- Ποια είναι η βασική ιδέα της παραγράφου; (αλλοτρίωση)

§4

- Πώς σχετίζεται η §4 με τα προηγούμενα; (επιβεβαιώνεται η υπόθεση για τον τίτλο του κειμένου, όσον αφορά τον επιστήμονα)
- Ποιος είναι ο σκοπός της παραγράφου; (παρουσίαση της ευθύνης του επιστήμονα για την αλλοίωση των σκοπών της επιστήμης που δίνει αρνητικό πρόσημο στην επίδραση της τεχνολογίας)
- Ποιες είναι οι βασικές ιδέες της παραγράφου; (ευθύνες επιστημόνων)

§5

- Ποιος είναι ο σκοπός της παραγράφου; (εναντίωση: δυσκολίες στην επιτέλεση του ρόλου τους)
- Ποιες είναι οι βασικές ιδέες της παραγράφου (δυσκολίες)

§6

- Ποιος είναι ο σκοπός της παραγράφου; (συμπέρασμα)
- Ποιες είναι οι βασικές ιδέες της παραγράφου; (προϋπόθεση ώστε η επιστήμη να ξαναβρεί τον καθοδηγητικό της ρόλο)
- Επιβεβαιώνεται η υπόθεση για τη χρήση των λόγων του Αϊνστάιν; (ναι, παίζει σημαντικό ρόλο στο κείμενο)

2η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ**(οι μαθητές διαβάζουν και γράφουν)****ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ****(Φάση Απλής Πύκνωσης)**

Μετά το τέλος της ανάγνωσης ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να εντοπίσουν το νοηματικό κέντρο του κειμένου: τη βασική και την κατευθυντήρια ιδέα. Εξηγεί ότι στη φάση αυτή μπορούν να γίνουν υποθέσεις για το νοηματικό κέντρο, που πρέπει να ελεγχθούν στο τέλος αυτής της φάσης. Στη συνέχεια τους ζητά, ακολουθώντας τα βήματα που προβλέπονται στο 1ο Φύλλο Εργασίας, να ξαναδιαβάσουν το κείμενο ανά παράγραφο, κρατώντας μία σημείωση για την καθεμία σε συνεχή λόγο.

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ**(Φάση Πληροφοριακής Περίληψης)**

Μετά τη συγγραφή της απλής πύκνωσης, ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές, ακολουθώντας τις οδηγίες του 1ου Φύλλου Εργασίας, να μετρήσουν την έκταση των σημειώσεών τους, να ελέγξουν την ακρίβεια του νοηματικού κέντρου που έχουν καταγράψει και να προσθέσουν μεταδιατυπώσεις, αξιοποιώντας τον πίνακα με τις γλωσσικές πράξεις. Τέλος, οι μαθητές γράφουν την πληροφοριακή τους περίληψη.

3η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

(Κείμενο 2: προσυγγραφικό & συγγραφικό στάδιο)

Οι μαθητές καλούνται να επαναλάβουν το σύνολο της διαδικασίας του πρώτου δώρου στο «Κείμενο 2». Ο εκπαιδευτικός παρεμβαίνει, όταν κάποιος μαθητής ζητήσει τη βοήθειά του.

4η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

(Κείμενο 2: μετασυγγραφικό στάδιο)

Ο εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές το 2ο Φύλλο Εργασίας (βλ. Παράρτημα) και ζητά από τους μαθητές του ίδιου θρανίου να ανταλλάξουν τα γραπτά τους. Στη συνέχεια αυτοί, αξιοποιώντας τον εννοιολογικό χάρτη και τα κριτήρια αξιολόγησης που περιέχονται στο Φύλλο, καλούνται να εντοπίσουν εντοπίσουν αστοχίες στο κείμενο του συμμαθητή τους και προτείνουν βελτιώσεις. Στη συνέχεια οι μαθητές παίρνουν πίσω το γραπτό τους και, αξιοποιώντας τις προτάσεις του συμμαθητή τους, γράφουν την τελική εκδοχή της περίληψής τους, την οποία παραδίδουν στον εκπαιδευτικό για την τελική αξιολόγηση. Στο τέλος της διαδικασίας οι μαθητές απαντούν στις ερωτήσεις αναστοχασμού που περιέχονται στο 2ο Φύλλο Εργασίας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ» Τομέας Νέων Ελληνικών

Γιάννης Ι. Πασσάς, MEd

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

1ο Φύλλο Εργασίας

ΠΡΟΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

Προαναγνωστική Φάση

Παρατηρώ για ένα περίπου λεπτό το κείμενο, εστιάζοντας στην αναζήτηση πληροφοριών για την αυθεντικοποίησή του (κειμενικό είδος, θέμα, πομπός, δέκτης, περίσταση επικοινωνίας, σκοπός). Σε ποιες υποθέσεις καταλήγω;

Αναγνωστική Φάση

1. Διαβάζω μία παράγραφο του κειμένου, υπογραμμίζοντας λέξεις / φράσεις - κλειδιά και διαρθρωτικές λέξεις.
2. Στο τέλος της ανάγνωσης σταματώ και αναρωτιέμαι: Βγάζει νόημα αυτό που διαβάζω; Μπορώ να το ξαναπώ με δικά μου λόγια, εστιάζοντας στις βασικές του λεπτομέρειες; Κατανώ τη νοηματική σχέση όσων διαβάζω με τα προηγούμενα;
3. Αν οι απαντήσεις είναι θετικές, συνεχίζω την ανάγνωση. Αν όχι, τότε προχωρώ στο στάδιο 4.
4. Αναρωτιέμαι: σε ποιο σημείο έχασα τον ειρμό των σκέψεων του συγγραφέα;
5. Επιστρέφω στο σημείο αυτό και προσπαθώ να ανακαλύψω την αιτία του προβλήματος και να το επιδιορθώσω.

- Έχω άγνωστες λέξεις / φράσεις; → Διαβάζω ολόκληρο το απόσπασμα και προσπαθώ από τα συμφραζόμενα να κατανοήσω το νόημά τους και να τις αντικαταστήσω με άλλες που να φαίνονται ταιριαστές. Ελέγχω ξανά το νόημα.
 - Έχασα τη συγκέντρωσή μου; → Διαβάζω ξανά το απόσπασμα με μεγαλύτερη προσοχή.
 - Διάβασα το συγκεκριμένο απόσπασμα πολύ βιαστικά; → Διαβάζω ξανά το απόσπασμα πιο αργά και προσεκτικά.
 - Δεν κατανοώ τη νοηματική σχέση όσων μόλις διάβασα με προηγούμενα αποσπάσματα του κειμένου; → Διαβάζω ξανά το προηγούμενο ή/και το επόμενο απόσπασμα και προσπαθώ να κατανοήσω τη συλλογιστική πορεία του συγγραφέα. Εντοπίζω τους κειμενικούς δείκτες (π.χ. διαρθρωτικές λέξεις / φράσεις) που χρησιμοποιούνται από τον συγγραφέα ως μέσα εξασφάλισης της συνοχής και συνεκτικότητας του αποσπάσματος αυτού με τα προηγούμενα ή/και τα επόμενα.
 - Δεν έχω αρκετές προηγούμενες γνώσεις για να κατανοήσω όσα διαβάζω; → Προσπαθώ να ανακαλέσω στη μνήμη μου τι σχετικό ξέρω για το θέμα ή να σκεφτώ παραδείγματα από τις προσωπικές μου εμπειρίες.
 - Δεν κατανοώ το οργανωτικό πρότυπο του κειμένου που διαβάζω και επομένως δεν μπορώ να κάνω βάσιμες υποθέσεις για τη συλλογιστική πορεία του συγγραφέα; → Προσπαθώ να ανακαλέσω στη μνήμη μου παρόμοια κείμενα που έχω διαβάσει και τον τρόπο με τον οποίο ήταν οργανωμένα. Χρησιμοποιώ τις γνώσεις μου για την οργάνωση της παραγράφου (π.χ. δομικά μέρη, τρόποι ανάπτυξης, μέσα συνοχής). Κάνω υποθέσεις για το οργανωτικό πρότυπο (διάγραμμα) που πιθανόν είχε σχεδιάσει ο συγγραφέας στο προσυγγραφικό του στάδιο.
6. Ελέγχω ξανά την κατανόηση.

Μεταναγνωστική Φάση

Ποια /-ες δυσκολίες αντιμετώπισα κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης; Με ποια / -ες στρατηγική / -ες την / τις αντιμετώπισα;

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

Σημειώσεις (Απλή Πύκνωση)

- Καταγράφω το νοηματικό κέντρο του κειμένου, που αποτελείται από τη βασική ιδέα της ανάπτυξης (κεντρική έννοια) και την κατευθυντήρια ιδέα του συγγραφέα (πρόθεση - ζητούμενα).
- Διαβάζω άλλη μία φορά κάθε παράγραφο του κειμένου χωριστά. Έπειτα, για καθεμία από αυτές κρατώ μία σημείωση σε συνεχή λόγο, με την οποία παρουσιάζεται σύντομα το περιεχόμενο των θεματικών κέντρων της, των βασικών πληροφοριών που περιέχονται σε αυτή. Στη φάση αυτή γράφω, ταυτιζόμενος με τον συγγραφέα του αυθεντικού κειμένου (δεν προσθέτω μεταδιατυπώσεις).
- Προσπαθώ να μην αντιγράψω το αυθεντικό κείμενο και να μην ξεχάσω να συνδέσω σωστά τα θεματικά κέντρα.
- Σε αυτή την εκδοχή της περίληψης δε θέτω ως βασικό κριτήριο το όριο των λέξεων.

Πληροφοριακή Περίληψη

- Δουλεύοντας πάνω στην απλή μου πύκνωση, γράφω την πληροφοριακή μου περίληψη, διαφοροποιούμενος αυτή τη φορά από τον συγγραφέα του αυθεντικού κειμένου.
- Μετρώ το μήκος της απλής πύκνωσης και, αν είναι μεγαλύτερο από το όριο λέξεων που μου δίνεται, προχωρώ σε σύνδεση παραγράφων που συναποτελούν μία νοηματική ενότητα.
- Προσθέτω στην αρχή της περίληψης (ως θεματική πρόταση) το νοηματικό κέντρο του κειμένου και πληροφορίες για την ταυτότητά του (συντάκτης - κειμενικό είδος).
- Προσθέτω επίσης τις αναγκαίες μεταδιατυπώσεις, κυρίως εκεί όπου ο συγγραφέας σχολιάζει ή μεταστρέφει τη συλλογιστική του πορεία (βλ. πίνακα γλωσσικών πράξεων που ακολουθεί).
- Κάνω αναδιατάξεις του περιεχομένου, αν τις κρίνω απαραίτητες.

Γλωσσικές Πράξεις

- Αναφορά: αναφέρει, μνημονεύει, παραθέτει αυτολεξεί (ένα άλλο κείμενο), παρατηρεί, διαπιστώνει, λέει, σημειώνει, τονίζει, επισημαίνει, υπογραμμίζει, πραγματεύεται, αναλύει, αναπτύσσει, εξετάζει, συζητά, ασχολείται (με), αναφέρεται (σε), απαριθμεί, συμπληρώνει, προσθέτει κτλ.

- Ορισμός: ορίζει, προσδιορίζει, καθορίζει, ονομάζει, αποκαλεί, χαρακτηρίζει, αποσαφηνίζει, διευκρινίζει, επεξηγεί κτλ.
- Διαίρεση: διαιρεί, ταξινομεί κτλ.
- Σύγκριση - αντίθεση: συγκρίνει, αντιθέτει, αντιπαραθέτει, αντιπαραβάλλει κτλ.
- Επιχειρηματολογία: εξηγεί, αιτιολογεί, αναλύει, αναπτύσσει, αποδίδει (σε), δικαιολογεί, υπερασπίζεται, συνηγορεί, συμφωνεί (με), υπεραμύνεται, απολογείται, ανασκευάζει, απορρίπτει, αντικρούει, αντιτείνει, αποδεικνύει, τεκμηριώνει, επιχειρηματολογεί (υπέρ ή κατά)
- Σχολιασμός: σχολιάζει, ερμηνεύει, κρίνει, αξιολογεί, εκτιμά, αποτιμά, βεβαιώνει, ισχυρίζεται, αποφαίνεται, υποστηρίζει, επιμένει (ότι), προβλέπει, εξεγείρεται, αγανακτεί, εκφράζει την έκπληξή του κτλ.
- Δεοντολογία: υποδεικνύει, προτείνει, αντιπροτείνει, συμβουλεύει, συστήνει, εύχεται κτλ.
- Περιγραφή & Αφήγηση: περιγράφει, αφηγείται, διηγείται κτλ.
- Απορία: ρωτά, αναρωτιέται, απορεί, διερωτάται κτλ.

ΜΕΤΑΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

- Διαβάζω ξανά την πληροφοριακή περίληψη, προσπαθώντας να την αξιολογήσω ως «τρίτο πρόσωπο», αναγνώστης δηλαδή που δεν ταυτίζεται ούτε με τον συγγραφέα του αυθεντικού κειμένου ούτε με τον συντάκτη της περίληψης. Αν κατανοώ το περιεχόμενο της περίληψης, χωρίς να χρειάζεται να ανακαλέσω πληροφορίες από το αυθεντικό κείμενο, τότε η περίληψή μου είναι ικανοποιητική ως προς το περιεχόμενο και τη δομή.
- Ελέγχω την έκφραση της περίληψής μου και κάνω τις τελικές βελτιώσεις.
- Καταγράφω τις δυσκολίες που αντιμετώπισα κατά τη διάρκεια της περιληπτικής απόδοσης του κειμένου. Με ποιες στρατηγικές προσπάθησα να τις αντιμετωπίσω; Ήταν επιτυχημένες;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ» Τομέας Νέων Ελληνικών

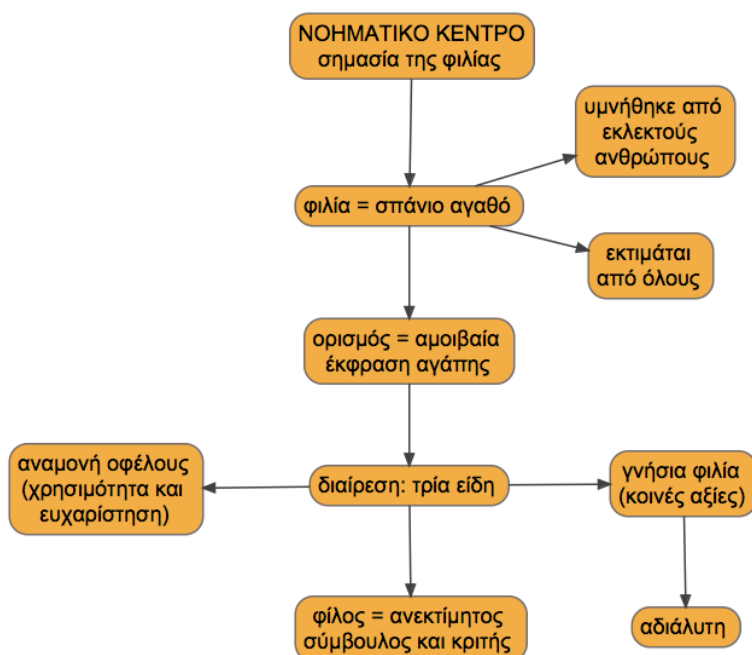
Γιάννης Ι. Πασσάς, MEd

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

2ο Φύλλο Εργασίας

ΜΕΤΑΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

- Αξιοποιώντας τον εννοιολογικό χάρτη και τα κριτήρια αξιολόγησης που σου δίνονται, διάβασε το κείμενο του συμμαθητή σου, εντόπισε αστοχίες και πρότεινε βελτιώσεις.

Κριτήρια Αυτοαξιολόγησης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- Πληρότητα:
 - Προσδιόρισα με σαφήνεια το νοηματικό κέντρο του κειμένου;
 - Εντόπισα όλα τα θεματικά κέντρα του κειμένου, αποκλείοντας τις δευτερεύουσες λεπτομέρειες;
- Πιστότητα:
 - Απέδωσα με ακρίβεια το περιεχόμενο του νοηματικού και των θεματικών κέντρων;

ΜΟΡΦΗ

- Εκφραστική αυτονομία:
 - Απέφυγα την επανάληψη αυτούσιων φράσεων του κειμένου με εύστοχες αναδιατυπώσεις;
- Ουδετερότητα:
 - Χρησιμοποίησα πληροφοριακό ύφος, αποφεύγοντας την άσκηση κριτικής και σχολιασμού;
- Ορθή χρήση της γλώσσας:
 - Τήρησα τους γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες, την ορθογραφία και τη στίξη;
 - Είχε ο λόγος μου ακρίβεια, εκφραστικό πλούτο κτλ.

ΔΟΜΗ

- Συνοχή:
 - Χρησιμοποίησα σωστά κειμενικούς δείκτες;
- Οργάνωση:
 - Απέδωσα σωστά την αλληλουχία νοημάτων του αυθεντικού κειμένου;
 - Χρησιμοποίησα σωστά μεταδιατυπώσεις;
 - Έκανα τις αναγκαίες αναδιατάξεις;
 - Προέταξα την ταυτότητα του αυθεντικού κειμένου κτλ.;
- Έκταση:
 - Τήρησα το όριο των λέξεων;

Ερωτήσεις αναστοχασμού

- Ποια προβλήματα αντιμετώπισα κατά τη διαδικασία της περιληπτικής απόδοσης του «Κειμένου 2»;
- Με ποιους τρόπους τα αντιμετώπισα;
- Ποιες από τις στρατηγικές που χρησιμοποίησα ήταν αποτελεσματικές και ποιες όχι;